

Rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 26.05.1975, sp. zn. 3 Cz 20/75, ECLI:CZ:NS:1975:3.CZ.20.1975.1

Číslo: 16/1977

Právní věta: Povinností soudu je poučit účastníka občianskeho súdneho konania o tom, že môže uplatniť námietku premlčania práva, ktoré veriteľ nevykonal v zákonom ustanovenej dobe (lehote).

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 26.05.1975

Spisová značka: 3 Cz 20/75

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Promlčení, Řízení před soudem

Předpisy: 99/1963 Sb. § 5 40/1964 Sb. § 100

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobca sa žalobou domáhal proti žalovanej organizácii zaplattenia sumy 3850 Kčs a uvádzal, že táto suma predstavuje prémie, na ktoré mu vznikol nárok podľa písomného prísľubu z 15. 6. 1970 vo výške 30 % jeho základného mesačného platu. Úlohy, na základe ktorých mu mali byť prémie vyplatené, boli splnené, žalovaná organizácia však svoju povinnosť nesplnila.

Mestský súd v Košiciach rozsudkom zo 6. 10. 1971 žalobe vyhovel, keď dospel k záveru, že žalobca splňa podmienky pre priznanie prémie a zaviazal žalovanú stranu na zaplattenie sumy 3850 Kčs. Rozsudok sa stal právoplatný.

Žalovaná organizácia požiadala 26. 11. 1971 o odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania, ktorej žiadosti súd prvého stupňa vyhovel.

Krajský súd v Košiciach potom odvolaním žalovanej organizácie napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a nové rozhodnutie pre nedostatočne zistený skutočný stav veci.

Na pojednávaní pred súdom prvého stupňa žalobca 26. 10. 1973 predniesol, že jeho nárok bol plne uspokojený a že preto berie žalobu späť. Žiadal, aby súd pripustil späťvzatie žaloby a konanie zastavil.

Mestský súd v Košiciach nepripustil späťvzatie žaloby, pričom však účastníkov pri vyhlásení

uznesenia nepoučil, že proti tomuto uzneseniu, ktorým odoprel súhlas, môžu podať odvolanie (§ 96 ods. 2 O. s. p.), a vo veci ďalej konal.

Žalovaná organizácia v konaní uviedla, že žalobou uplatnená pohľadávka bola žalobcovi vyplatená dňa 21. 10. 1971. Na pojednávaní konanom 2. 11. 1973 sa žalovaná organizácia vzájomnou žalobou domáhala na žalobcovi zaplata sumy 3850 Kčs, teda sumy, ktorá už bola žalobcovi vyplatená 21. 10. 1971.

Mestský súd v Košiciach žalobu žalobcu zamietol a zaviazal žalobcu zaplatiť žalovanej organizácii 3850 Kčs. V odôvodnení rozsudku poukázal na to, že žalobca nespĺňal podmienky pre priznanie prémie v prvom polroku 1970 a že mu táto skutočnosť bola známa. Vyhovel preto protiobžalobe organizácie s poukazom na ustanovenie § 243 ods. 2 a 3 Zák. práce.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobcu potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa.

Najvyšší súd SSR rozhodol o sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SSR, tak, že uvedenými rozsudkami súdov obidvoch stupňov bol porušený zákon.

Z odôvodnenia:

Vrátenie neprávom vyplatených súm môže organizácia od pracovníka požadovať len vtedy, ak pracovník vedel alebo musel z okolností predpokladať, že ide o sumy nesprávne určené alebo omylom vyplatené, a to do roka odo dňa, keď organizácia zistila, že sumy boli nesprávne určené alebo omylom vyplatené, a najdlhšie do troch rokov od ich výplaty (§ 243 ods. 3 Zák. práce).

Podľa ustanovenia § 261 ods. 1 Zák. práce sa nárok premlčí, ak sa neuplatnil u rozhodcovskej komisie alebo na súde v lehote stanovenej v Zákonníku práce. Na premlčanie sa prihliadne, len ak sa ten, voči komu sa nárok uplatňuje, premlčania dovoľáva; v takom prípade nemožno premlčaný nárok účastníkovi, ktorý ho uplatňuje, priznať. Lehota na uplatnenie nároku začína plynúť odo dňa, keď sa nárok mohol uplatniť po prvý raz (§ 262 ods. 1 Zák. práce).

Súdy poskytujú občanom i organizáciám poučenie o ich právach a povinnostiach, pomáhajú im pri uplatnení ich práv a všestranne dbajú na to, aby nikto pre nedostatok znalostí neutrpel ujmu (§ 5 O. s. p.).

Súdy obidvoch stupňov v prejednávanej veci podľa uvedených ustanovení dôsledne nepostupovali.

Z obsahu podania z 26. 11. 1971, ktorým žalovaná organizácia požiadala súd prvého stupňa o odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania proti rozsudku zo 6. 10. 1971, totiž vyplýva, že sa žalovaná organizácia dozvedela o tom, že suma 3850 Kčs bola žalobcovi vyplatená omylom najneskoršie toho dňa, keď bolo uvedené podanie napísané, t. j. najneskôr 26. 11. 1971. Preto jednoročná lehota uvedená v ustanovení § 243 ods. 3 Zák. práce na vrátenie sumy 3850 Kčs začala plynúť podľa ustanovenia § 262 ods. 1 Zák. práce najneskôr od 27. 11. 1971 a uplynula dňom 27. 11. 1972. Žalovaná organizácia podala však vzájomnú žalobu, ktorou uplatnila vrátenie sumy 3850 Kčs až 2. 11. 1973, teda po uplynutí jednoročnej premlčacej lehoty.

Vzhľadom na to bolo povinnosťou súdu prvého stupňa poučiť žalobcu, že má právo namietať premlčanie nároku uplatneného vzájomnou žalobou. Ak by bol býval žalobca námietku premlčania uplatnil, nebolo by možné vzájomnej žalobe žalovanej organizácie vyhovieť.

Odvolací súd tieto chyby súdu prvého stupňa nenapravil, takže aj jeho rozsudok odporuje zákonu.

Uvedenými rozsudkami bol porušený zákon v ustanoveniach § 243 ods. 3 a § 261 ods. 1 Zák. práce a

v ustanoveniach § 1, § 2, § 5, § 96 ods. 2 a § 132 O. s. p. a rozsudkom odvolacieho súdu aj v ustanovení § 219 O. s. p.